

Το βρόμικο παρελθόν του Χριστιανισμού - Η επιβολή της «θρησκείας της αγάπης» με πολέμους και καταπίεση

Στα σχολικά βιβλία υποστηρίζεται ότι ο Χριστιανισμός έγινε ασμένως δεκτός από τους λαούς της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και οι όποιες βιαιότητες κατά την επιβολή του δεν είχαν σημαντική έκταση. Αυτό το επιχείρημα καταρρίπτεται από μόνο του, αν εξετάσουμε όλες τις ιστορικές περιόδους.

Διαπιστώνεται ότι η επιβολή του Χριστιανισμού υπήρξε πάντα βίαιη, όταν ο υπό εκχριστιανισμό λαός είχε συγκροτημένη θρησκεία και εθνικές παραδόσεις, κατά τεκμήριο υψηλότερου πολιτισμικού επιπέδου από τις μεσανατολικές και δεν ενδιαφερόταν να προσχωρήσει σε οποιαδήποτε νέα θρησκεία.

Πέρα από τους λαούς της αρχαίας Ιταλίας, Ελλάδας και Μικράς Ασίας, παραδείγματα αποδοχής ή επιβολής του Χριστιανισμού έχουμε στους Αρμένιους και στους Γότθους, μερικούς αιώνες αργότερα στους Σάξονες και στους Σλάβους, επίσης μερικούς αιώνες αργότερα στους ιθαγενείς της Αμερικής και στους λαούς της Άπω Ανατολής.

Χριστιανισμός και εκκλησιαστικός μηχανισμός

Η χριστιανική θρησκεία σταθεροποιήθηκε στον ευρωπαϊκό χώρο, παρά την ιουδαϊκή προέλευσή της, επειδή κατάφερε να ενσωματώσει σταδιακά στη διδασκαλία και στο τελετουργικό της στοιχεία από τη θρησκεία του Δωδεκαθέου και του Ορφισμού, τις διάφορες θεότητες των ευρωπαϊκών εθνικών θρησκειών, τις αρχαίες αιγυπτιακές θρησκείες του Όσιρι, της Ίσιδος, της Ασάρτης και του Άττι, την ινδοπερσική του Μίθρα κ.ά. Όλες αυτές οι θρησκείες είχαν μικρότερη ή

μεγαλύτερη διάδοση στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, λόγω:

- α) Των λαών με μεγάλο όγκο πληθυσμού που εισέρχονταν σταδιακά στον ευρωπαϊκό χώρο κατά τις διάφορες επιδρομές και διαχέονταν στην αυτοκρατορία,
- β) Του μεγάλου αριθμού δούλων από αφρικανικές, ασιατικές αλλά και ευρωπαϊκές χώρες που διακινούνταν στα όρια της αυτοκρατορίας
- γ) Του μεγάλου αριθμού μισθοφόρων από Ανατολή και Δύση που υπηρετούσαν στον ρωμαϊκό στρατό και τοποθετούνταν οπουδήποτε σε φρουρές.

Δίπλα στα περισσότερα ρωμαϊκά στρατόπεδα βρισκόταν ένα ιερό του Μίθρα ή του Όσιρι για τους Περσούς και Αιγύπτιους μισθοφόρους. Στην Ελλάδα υπάρχουν διάσπαρτα ιερά της Ίσιδος και άλλων αιγυπτιακών θεοτήτων.

Η επικράτηση του Χριστιανισμού, αρχικά στα κατώτερα κοινωνικά στρώματα, οφείλεται κατά κύριον λόγο:

- Στη σταδιακή παρακμή των θεσμών της πόλης-κράτους και της άμεσης δημοκρατίας, ήδη μετά την επιβολή των Μακεδόνων, αλλά κυρίως κατά την εποχή των ελληνιστικών κρατών και της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας,
- Στην υιοθέτηση ανατολικών προτύπων στην ιδιωτική ζωή, στις αυλές των ηγεμόνων και στη διοίκηση του κράτους (μυστικισμός, αυτοκρατορία, θεοποιημένος αυτοκράτορας κ.ά.),
- Στην απουσία ενιαίας ιδεολογίας για τη λειτουργία και τους στόχους του κράτους και στην υποκατάσταση της πολιτικής με μεσοπρόθεσμα μέτρα για τη σταθεροποίηση της προσωπικής εξουσίας,
- Στην εκμετάλλευση των λαών που βρίσκονταν για μεγάλο χρονικό διάστημα υπό την επιρροή του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού και στις μεγάλες κοινωνικές ανισότητες που υπήρχαν στην αχανή αυτοκρατορία, καταστάσεις που αξιοποίησαν οι διανοούμενοι αυτών των λαών για προσωπική και εθνική ανέλιξη,
- Στις συνεχείς και ευέλικτες προσαρμογές της χριστιανικής «φιλοσοφίας» στις εκάστοτε πολιτικές και κοινωνικές συγκυρίες, αφού δεν υπήρχε για αρκετούς αιώνες μια συγκεκριμένη ενιαία φιλοσοφία, από την «πόρνη Βαβυλώνα» στην αυτοκρατορία ως τμήματος «θείου σχεδίου» και από εκεί στο «civitas dei», το θεϊκό κράτος που δεν βρισκόταν όμως στη Γη αλλά στον ουρανό.

Οι Έλληνες διανοούμενοι, ήδη από την εποχή της μακεδονικής κυριαρχίας, και στη συνέχεια οι Ρωμαίοι διανοούμενοι ανέχθηκαν και επιδοκίμασαν τις κοινωνικές ανισότητες, ευτέλισαν την εθνική θρησκεία με την ανοχή και την επικρότηση των

θεοποιήσεων συχνά φρενοβλαβών ή μεγαλομανών τυράννων, στρατηγών, αυτοκρατόρων (συχνά και των συγγενών ή των ευνοούμενων τους), αποδέχθηκαν την απολυταρχία του «ελέω θεού» αυτοκράτορα, απεμπόλησαν τους θεσμούς της κυριαρχίας των «πολιτών» και δεν απέτρεψαν τη χειροτέρευση της θέσης των δούλων. Έτσι, υποχώρησαν οι αντιστάσεις του λαού στις ανατολικές μυστικιστικές υποσχέσεις και στις γνωστικιστικές θρησκείες που προέκυψαν από συγκρητισμούς των εθνικών, φυσικών θρησκειών με ανατολίτικες εξ αποκαλύψεως δοξασίες.

Κατά τον 4ο μ.Χ. αιώνα υιοθέτησαν οι Ρωμαίοι στρατηγοί μία από τις πολλές θρησκείες που διαδίδονταν, τον Χριστιανισμό, ως ενοποιητική ιδεολογία όλων των λαών της αυτοκρατορίας, με κύριο στόχο την αποτροπή φυγόκεντρων κινήσεων και τη διατήρηση της εδαφικής ενότητας του κράτους. Αυτή η σχετικά νέα μονοθεϊστική θρησκεία είχε συσπειρώσει από τις πρώτες δεκαετίες αξιόλογο αριθμό πιστών, κυρίως δούλων, φτωχών, ανήμπορων και κοινωνικά παραμελημένων ανθρώπων. Ήδη όμως από το 2ο μ.Χ. αιώνα έγινε μια στροφή στους προσανατολισμούς και τους στόχους του Χριστιανισμού: Από τις διακηρυγμένες αρχές της αλληλεγγύης, της κοινοκτημοσύνης και του κοινοτισμού στην ατομική «σωτηρία», στην υποστήριξη των πλουσίων και στον καθαγιασμό της περιουσίας. από την ισότητα στην κοινωνία, στην εξίσωση μεν αλλά «απέναντι στον θεό». από την παραδοσιακή εχθρότητα προς τη Ρώμη (πόρνη Βαβυλώνα), στην αποδοχή της ρωμαϊκής κυριαρχίας και στον θρησκευτικό πατριωτισμό. από τη φιλειρηνική διδασκαλία, στην υιοθέτηση των στρατιωτικών στόχων του κράτους και στην ανακήρυξη στρατιωτικών αγίων (Δημήτριος, Γεώργιος κ.ά.). Η απελευθέρωση των δούλων μετατράπηκε σε υποχρέωση υποταγής εν ζωή και σε «σωτηρία» μετά θάνατον. Η υπακοή στην κρατική εξουσία έγινε πρώτο μέλημα του «καλού χριστιανού». Το «μακάριοι οι πτωχοί» μετατράπηκε σε «μακάριοι οι πτωχοί τω πνεύματι» κ.ο.κ.

Το δίλημμα αν ο Χριστιανισμός ακολούθησε ή προκάλεσε την υποβάθμιση της γνώσης και του πολιτισμού στα χρόνια της ύστερης αρχαιότητας, δεν είναι εύκολο να απαντηθεί. Εγγύτερη στην πραγματικότητα φαίνεται η ερμηνεία ότι οι νέες αντιλήψεις κάλυπταν τα κενά που προέκυπταν από την πολιτισμική παρακμή στο ρωμαϊκό κράτος. Σίγουρο είναι ότι ο Χριστιανισμός και οι επιφανείς «πατέρες» δεν στήριξαν τον πολιτισμό, ταυτίζοντας την επιστήμη, τις τέχνες και τη φιλοσοφία με την ειδωλολατρεία και συκοφαντώντας αυτά τα κορυφαία επιτεύγματα του ελληνικού πολιτισμού στις αντιλήψεις των μορφωμένων πολιτών

που ήταν υποχρεωμένοι να προσχωρήσουν στη νέα θρησκεία για να σταθούν και εξελιχθούν στην κοινωνία.

Οι ιστορικοί εκτιμούν ότι οι ηγετικές ομάδες της ρωμαϊκής εξουσίας διέβλεψαν τους κινδύνους που εγκυμονούσε για τη συνοχή της απέραντης αυτοκρατορίας η πολυδιάσπαση του πληθυσμού σε ανταγωνιστικές θρησκείες, ο οποίος πληθυσμός απαρτιζόταν από λαούς με διαφορετικές πολιτισμικές παραδόσεις, διαφορετική ιστορική συνείδηση και διαφορετικό μορφωτικό επίπεδο. Με την επιβολή ως συνεκτικής ιδεολογίας μιας νέας θρησκείας, χωρίς συγκεκριμένες εθνικές αναφορές και χωρίς ανάγκη ορθολογικής επιβεβαίωσης των δογμάτων, λόγω της εξ αποκαλύψεως προέλευσης αυτής της θρησκείας, πιστευόταν ότι θα ξεπεραστούν οι εγγενείς εθνικές και κοινωνικές αντιθέσεις που οδηγούσαν σε εξεγέρσεις και αποσχιστικά κινήματα.

Βέβαια, οι κοινωνικές και εθνικές αντιθέσεις και η περιθωριοποίηση μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού, ιδίως στις ανατολικές και αφρικανικές επαρχίες, οι οποίες σημειωτέον προμήθευαν τα σιτηρά για τη διατροφή των μεγάλων πόλεων, εκδηλώθηκε πλέον με τις χριστιανικές «αιρέσεις». Αυτές οι αιρέσεις που προέβαλαν, σχεδόν πάντα, ασήμαντες διαφοροποιήσεις από τα κεντρικά δόγματα, υπέθαλπταν στην ουσία ισχυρές αποσχιστικές τάσεις.

Η πολιτική θεολογία και πρακτική

Ενώ στην ελληνική αρχαιότητα αποτελούσε η δημοκρατία την κοινωνική έκφραση του πολυθεϊσμού, ο οποίος είχε ως αρχή του την πολλαπλότητα των πρώτων αιτιών, κατά την παρακμιακή ελληνιστική περίοδο καλλιεργούνται οι εισηγμένες από την Ανατολή μονιστικές αντιλήψεις και κατασκευάζονται συσχετισμοί μεταξύ μονοθεϊσμού και μοναρχικού καθεστώτος. Οι νεοπυθαγόρειοι ισχυρίζονται ότι η μοναρχία έχει θεϊκό, άρα τέλειο χαρακτήρα, επειδή αποτελεί απομίμηση της «ουράνιας κυριαρχίας» ή επίσης ότι ο μονάρχης είναι το ενδιάμεσο μεταξύ θεού και ανθρώπου. Αυτές και άλλες όμοιες ανατολίτικες απόψεις απέβλεπαν στη μείωση της σπουδαιότητας της συμμετοχικής άμεσης δημοκρατίας των ελληνικών πόλεων. Οι τιμές που αποδίδονταν π.χ. στους Σασσανίδες βασιλείς της Περσίας υιοθετήθηκαν, μέσω των Μακεδόνων, σχεδόν πανομοιότυπα από τους Ρωμαίους αυτοκράτορες. Όλοι όσοι λάμβαναν την άδεια να εισέλθουν στο χώρο της ιερής παρουσία ενός αυτοκράτορα, όφειλαν να τον προσκυνούν και να ασπάζονται την άκρη του βασιλικού του ενδύματος. Υπήρχαν όμως ακόμα διαφορές με τις μετέπειτα ρωμαϊκές και βυζαντινές πρακτικές: Π.χ. ο αυτοκράτωρ Διοκλητιανός δεν επέβαλλε την κληρονομική διαδοχή του θρόνου, γι' αυτό συγκρότησε την

τετραρχία με στελέχη από το στράτευμα (στρατηγούς) και όχι με συγγενείς του.

Όταν διαδόθηκαν και εμπεδώθηκαν σταδιακά στην αντίληψη του λαού οι οπισθοδρομικές αντιλήψεις των ανατολικών λαών, αξιοποιήθηκαν αυτές από το χριστιανικό ιερατείο για τη συγκρότηση της δικής του πολιτικής θεολογίας, στην οποία προβλεπόταν επίσης επιφανής θέση για τον αυτοκράτορα. Ο εκάστοτε αυτοκράτορας ανάγεται σε «σκεύος επιλογής» του Θεού και σε φορέα της «σωτηρίας του ανθρώπινου γένους». Η εκκλησιαστική ιστοριογραφία (Ευσέβιος κ.ά.) συνέβαλε στη διαμόρφωση αυτής της ιδεολογίας περί ρωμαϊκού βασιλείου και Ρωμαίου αυτοκράτορα, η οποία αποτέλεσε τη θεμελιώδη πολιτική και εκκλησιαστική ιδεολογία σε όλο τον παράλληλο βίο Εκκλησίας και ρωμαϊκού Κράτους, μέχρι την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως το 1453. Επειδή δε και οι Οθωμανοί που δημιούργησαν μια νέα αυτοκρατορία στα ερείπια της βυζαντινής, προβλήθηκαν εντέχνως (από τον Μάρκο Ευγενικό και τον Σχολάριο, μέχρι τον Κοσμά Αιτωλό και τους πατριάρχες του 18ου-19ου αιώνα) ως εντολοδόχοι του Θεού, άλλοτε για «τιμωρία» των χριστιανών και άλλοτε για «προστασία» τους από τον Πάπα, γίνεται σαφές ότι το ιδεολόγημα περί σκεύους επιλογής του Θεού διαπέρασε την πολιτική θεολογία 17 αιώνων, μέχρι των ημερών μας.

Με την ανακήρυξη του Χριστιανισμού ως επίσημης θρησκείας από τον αυτοκράτορα Κωνσταντίνο (272-337 μ.Χ.), ο οποίος ήταν μιθραϊστής και ύπατος αρχιερέας των ρωμαϊκών θεοτήτων μέχρι που, όπως λέγεται, βαφτίστηκε χριστιανός λίγο πριν πεθάνει, εξελίσσεται η νέα θρησκεία από διωκόμενη σε διώκτη των άλλων θρησκειών και πολιτισμών. Ο Κωνσταντίνος εγκατέλειψε οριστικά πολλές πρακτικές της προγενέστερης ρωμαϊκής εποχής και θεμελίωσε μία νέα αντίληψη για τον αυτοκράτορα, ταυτίζοντάς τον, κατά την περσική συνήθεια πολλών αιώνων, με τον εκπρόσωπο του Θεού στη Γη. Η διαδοχή του θρόνου έγινε πλέον κληρονομική, με αποτέλεσμα η διακυβέρνηση της αυτοκρατορίας να ταυτιστεί με τον δεσποτισμό της Ανατολής. Επειδή όμως η κληρονομική διαδοχή κρύβει συχνά και ανεξέλεγκτες τυχαιότητες, ο Κωνσταντίνος φρόντιζε με δολοφονίες στενών συγγενών του να κατευθύνει τη «θεία βούληση» σε επιθυμητές ατραπούς. Έτσι κι αλλιώς, ο Κωνσταντίνος φαίνεται να προβληματιζόταν, αν θα επιβάλει ως μοναδική «αληθή» θρησκεία τον πέρσικης προέλευσης Μιθραϊσμό, τον ιουδαϊκής προέλευσης Χριστιανισμό ή κάποια άλλη παρόμοια θρησκεία. Η τελικά επιλεγείσα, ιστορικά νεότερη θρησκεία, διαμορφώθηκε με μυθοπλασίες από όλες σχεδόν τις τότε διαδεδομένες στην αυτοκρατορία θρησκείες.

Στηρίγματα της δυναστείας και της αυτοκρατορικής εξουσίας αποτέλεσαν αφενός η αφοσίωση του στρατού και αφετέρου η επιλεγείσα, κατάλληλα διαμορφωμένη και προσαρμοσμένη θρησκεία, ώστε να μπορεί να θεμελιωθεί η δεσποτική εξουσία. Το παλαιό ρωμαϊκό πολίτευμα με την Σύγκλητο και τον λαό έπαψε ουσιαστικά να υφίσταται την εποχή του Κωνσταντίνου, παραχωρώντας την θέση του σε ένα πολιτειακό σύστημα που επικράτησε τόσο στην Ανατολή όσο και στην Δύση επί πολλούς αιώνες, την «ελέω θεού» μοναρχία. Την ίδια εποχή επήλθε και το τέλος ενός άλλου θεμελιώδους ιδανικού του ελληνορωμαϊκού κόσμου, δηλαδή της ιδιότητας του πολίτη και της ελευθερίας. Στο μοναρχικό καθεστώς που εγκαθίδρυσε ο Κωνσταντίνος δεν υπήρχε χώρος για τους ελεύθερους πολίτες που κάποτε κατοικούσαν στις πόλεις-κράτη της Ελλάδας και της Ιταλίας, καθώς τη θέση τους κατέλαβαν πλέον οι υποτελείς υπήκοοι, οι οποίοι είχαν ελάχιστα δικαιώματα, όπως και οι υπήκοοι των βασιλέων της Περσίας.

Με την πάροδο των δεκαετιών και αιώνων συγκροτεί η χριστιανική Εκκλησία, άλλοτε με την υποστήριξη του κράτους σε πνεύμα «συναλληλίας», όπως χαρακτηριστικά ονομάστηκε η στενή διαπλοκή των δύο φορέων, και άλλοτε με αξιοποίηση πολιτικών και πολεμικών γεγονότων, ένα επαγγελματικό ιερατείο με κλιμακωτή ιεραρχία, όπως στην ιουδαϊκή θρησκεία, και ένα εκτεταμένο διοικητικό μηχανισμό, ο οποίος απέκτησε μεγάλη κινητή και ακίνητη περιουσία (δωρεές, κατασχέσεις, εξαγορές κ.ά.) και πηγές εσόδων με σημαντική ροή χρημάτων. Έτσι, αυτοεπιβαλλόμενη και ως αποκλειστικός διαμεσολαβητής μεταξύ επίγειου και θείου, αναδεικνύεται η Εκκλησία σταδιακά σε φορέα πλούτου και εξουσίας και λειτουργεί ως μηχανισμός πολιτικού, οικονομικού και πνευματικού καταναγκασμού και ελέγχου της ζωής σε Ανατολή και Δύση.

Με την πάροδο των δεκαετιών και αιώνων συγκροτεί η χριστιανική Εκκλησία, άλλοτε με την υποστήριξη του κράτους σε πνεύμα «συναλληλίας», όπως χαρακτηριστικά ονομάστηκε η στενή διαπλοκή των δύο φορέων, και άλλοτε με αξιοποίηση πολιτικών και πολεμικών γεγονότων, ένα επαγγελματικό ιερατείο με κλιμακωτή ιεραρχία, όπως στην ιουδαϊκή θρησκεία, και ένα εκτεταμένο διοικητικό μηχανισμό, ο οποίος απέκτησε μεγάλη κινητή και ακίνητη περιουσία (δωρεές, κατασχέσεις, εξαγορές κ.ά.) και πηγές εσόδων με σημαντική ροή χρημάτων. Έτσι, αυτοεπιβαλλόμενη και ως αποκλειστικός διαμεσολαβητής μεταξύ επίγειου και θείου, αναδεικνύεται η Εκκλησία σταδιακά σε φορέα πλούτου και εξουσίας και λειτουργεί ως μηχανισμός πολιτικού, οικονομικού και πνευματικού καταναγκασμού και ελέγχου της ζωής σε Ανατολή και Δύση.

Βέβαια, η Εκκλησία δεν ήταν ανεξάρτητη «αρχή» και μόνο σε εποχές πολιτικών και στρατιωτικών ανακατατάξεων κατάφερε να χαράξει μια κάπως ανεξάρτητη πορεία, η οποία ως πρωταρχικό στόχο είχε την αύξηση της εξουσίας της. Η ανακυκλούμενη αναφορά στις μέρες μας περί ανεξαρτησίας του εκκλησιαστικού μηχανισμού από το βυζαντινό κράτος, αποτελεί μύθευμα. Ο αυτοκράτορας είχε εκτεταμένες εξουσίες στον εκκλησιαστικό τομέα και πρωτίστως επέλεγε τον πατριάρχη Κων/πόλεως από μια λίστα με τρία πρόσωπα που του υπέβαλε η Ιερά Σύνοδος. Όχι σπάνια, διόριζε απευθείας τον πατριάρχη χωρίς καν να πάρει υπόψη του κάποιες εισηγήσεις! Αν κάποιος πατριάρχης αψηφούσε τον αυτοκράτορα, σχεδόν πάντα ακολουθούσε η εκθρόνιση και η αντικατάστασή του με άλλο πατριάρχη, συνήθως από τον κύκλο των αυτοκρατορικών συγγενών ή αυλικών. Ο αυτοκράτορας συγκαλούσε τις οικουμενικές συνόδους, καθόριζε την ημερήσια διάταξη και προήδρευε σ' αυτές ή ανέθετε αυτό το έργο σε κάποιο εκπρόσωπό του. Ανάλογη ήταν η «συνεργασία» του εκκλησιαστικού μηχανισμού με την οθωμανική εξουσία μετά την οριστική κατάλυση του Βυζαντίου.

Μια πολύτιμη υπηρεσία που προσέφερε διαχρονικά ο εκκλησιαστικός μηχανισμός στην πολιτική και στρατιωτική εξουσία, ήταν η νομιμοποίησή τους, όταν υπήρχαν ισχυρές αμφιβολίες για τη σωστή διαδοχή ή για την κατάληψη ηγετικών θέσεων. Στα βυζαντινά χρόνια συνηθέστερο τέχνασμα ήταν οι ετεροχρονισμένες «προρρήσεις», προφητείες μοναχών και κληρικών για τα μελλούμενα. Επρόκειτο προφανώς για «πρόβλεψη» τετελεσμένων γεγονότων, ώστε να υπάρχει η πρέπουσα νομιμοποίηση στα μάτια του λαού. Έτσι, για παράδειγμα, μετά την καθαίρεση και δολοφονία του αυτοκράτορα Μαυρίκιου (Flavius Mauricius Tiberius Augustus, 539-602 μ.Χ.), ο οποίος έκανε συνετή οικονομική πολιτική και δυσαρεστούσε το πλήθος, ανακαλύφθηκε ο μοναχός Θεόδωρος Συκεώτης, ο οποίος είχε διατυπώσει δήθεν σε ανύποπτο χρόνο προρρήσεις για το «δραματικό τέλος του Μαυρίκιου με θεϊκή βούληση». Μπροστά στη «βούληση» του Θεού, υποχωρούσε κάθε πιθανή αντίρρηση για την πραξικοπηματική αλλαγή στην ηγεσία του κράτους. Από τις σημαντικότερες ανατροπές στη διοίκηση του βυζαντινού κράτους που κατέστησε απαραίτητη τη «νομιμοποίησή» της με την επινόηση προρρήσεων, ήταν η δολοφονία του αυτοκράτορα Μιχαήλ Γ' το έτος 867 από τον παρακοιμόμενο φρουρό του, θηριώδη και αναλφάβητο Βασίλειο (811-886). Τέτοιες «υπηρεσίες» νομιμοποίησης προς την εξουσία έχουν καταγραφεί πάμπολλες, τόσο κατά το Μεσαίωνα στο Βυζάντιο και στη Δύση, όσο και μέχρι των ημερών μας, με συστηματική εύνοια των «προφητών» σε βασιλιάδες και δικτάτορες, αφού επικρατήσουν.

Χριστιανισμός εναντίον Ελληνισμού

Η ύστερη αρχαιότητα κλείνει και ο Μεσαίωνας ξεκινάει με συστηματικές επιδρομές χριστιανών κληρικών, μοναχών και λαϊκών εναντίον ιστορικών, θρησκευτικών και άλλων δημιουργημάτων ενός ανώτερου πολιτισμού, του ελληνικού και του διαδόχου του, ρωμαϊκού. Οι πυρπολήσεις βιβλιοθηκών με τα έργα των Ελλήνων και Ρωμαίων διανοητών, οι καθαιρέσεις ναών και έργων τέχνης του

ένδοξου παρελθόντος και η καταπίεση κάθε εθνικής παραδόσεως, αλλά και κάθε δημιουργικής έμπνευσης που ξέφευγε από τον έλεγχο του εκκλησιαστικού ιερατείου και των νεοφώτιστων στον Χριστιανισμό Ρωμαίων μεν, βαρβαρικής καταγωγής δε στρατηγών, προδιέγραψαν το πλαίσιο μέσα στο οποίο κινήθηκε έκτοτε και για αρκετούς αιώνες η πνευματική ζωή στην Ευρώπη, τη Μικρά Ασία και τη Μέση Ανατολή. Να σημειώσουμε εδώ ότι οι επιθέσεις και οι καταστροφές από φανατισμένους χριστιανούς είχαν αρχίσει ήδη κατά τους αποστολικούς χρόνους, βλέπε π.χ. την περιγραφή της επίσκεψης του Παύλου στην Έφεσο (Πράξεις ΙΘ' 19 κ.ε.), γεγονός που αποτυπώθηκε κατά την Αναγέννηση και σε πίνακα ζωγραφικής.

Η ειρήνη ως πολιτικός και κοινωνικός στόχος και αγαθό είχε για τους εκκλησιαστικούς κύκλους μια συγκεκριμένη σημασία και όχι μόνο εκείνες τις εποχές. Μια ειρήνη που δεν αναφέρεται στην απουσία πολέμου, θανάτων και καταστροφών, αλλά στην εγκαθίδρυση της «ορθής τάξης», φυσικά της χριστιανικής και σε αντιστοιχία με την «επουράνια τάξη». Πρώτος είχε εισαγάγει την έννοια του «δίκαιου πολέμου» (*bellum iustum*) ο Αυγουστίνος και έκτοτε κάθε κατακτητική και καταστροφική δραστηριότητα χαρακτηρίστηκε ως δίκαιη με πατερική κάλυψη. Όποτε θίγεται η «ορθή τάξη» επιβάλλεται η πολεμική σύγκρουση για την αποκατάστασή της. Έτσι, καμιά καταστροφή, καμιά λεηλασία και μαζική δολοφονία δεν υπήρχε περίπτωση να καταδικαστεί ηθικά, γιατί ήταν εξ ορισμού «δίκαιη».

Στο πλαίσιο αυτών των καταστροφών και δηώσεων μετατράπηκε στα τέλη του βου αιώνα ο Παρθενώνας, το κατεξοχήν σύμβολο του ελληνικού πολιτισμού και ειδικότερα της αθηναϊκής δημοκρατίας, σε τρίκλιτη βασιλική, με υπερώα, δύο

νάρθηκες και βαπτιστήριο -κατά τη χριστιανική ορολογία «εξαγνίστηκε». Κατά τη μετατροπή αυτή προκλήθηκαν σημαντικές καταστροφές σε μεγάλο μέρος του γλυπτού διακόσμου του αρχαίου ναού. Ακόμα και το 12ο αιώνα, οπότε λειτουργούσε ο Παρθενών ως μητροπολιτικός χριστιανικός ναός, πραγματοποιούνταν σ' αυτόν επισκευές, προσθήκες και εργασίες εξωραϊσμού, με ολέθριες συνέπειες για το συνολικό οικοδόμημα και τον διάκοσμό του (Βυζαντινό Μουσείο Αθηνών).

Οι καταστροφείς αρχαίων ναών και βωμών, όσοι έγιναν γνωστοί, αγιοποιήθηκαν από την Εκκλησία και παρουσιάζονται σε εικόνες, ακόμα σήμερα, με ένα σφυρί στο χέρι! Γράφει ο φιλόσοφος Λιβάνιος (314-394 μ.Χ.) στην επιστολή του προς Θεοδόσιο («Υπέρ των ελληνικών ναών» - Εκδόσεις Θύραθεν, Αθήνα): «(Οι χριστιανοί) ορμούν πάνω στους ναούς κρατώντας ξύλα και πέτρες και σίδερα, και μερικές φορές χωρίς αυτά, με χέρια και πόδια. Ακολουθεί η εκ του ασφαλούς λεηλασία, το γκρέμισμα της στέγης, η κατεδάφιση των τοίχων, σπάσιμο των αγαλμάτων, αναποδογύρισμα των βωμών... Κι αποχωρούν τελικά οι εισβολείς κουβαλώντας τη λεία τους από τα μέρη που εκπόρθησαν. Και δεν τους φτάνει αυτό αλλά σφετερίζονται και ξένα κτήματα, λέγοντας ότι η γη του τάδε γεωργού ήταν περιουσία του ναού, και πολλοί έχουν χάσει έτσι πατρικές περιουσίες, επειδή προβάλλοντα ψεύτικοι τίτλοι. Από τα δεινά των άλλων καλοπερνούν αυτοί, που ισχυρίζονται ότι κάνοντας νηστείες λατρεύουν το θεό τους».

Γράφει ο Θεοδώρητος (393-457), χριστιανός επίσκοπος και ιστορικός που έζησε στα έτη 393-457, «ο μεγαλύτερος ερμηνευτής της Ανατολής» όπως γράφουν τα χριστιανικά κείμενα, στην εκκλησιαστική ιστορία, «Επιστολή Δαμάσου» (Τόμος 5ος, 329/8 - 330/8): «Ο δε μέγας Ιωάννης (ο λεγόμενος Χρυσόστομος) ασκητάς πυρπολούμενους από ζήλον θεού συνέλεξε, με βασιλικούς δε νόμους αυτούς οπλίσας, κατά των ειδωλικών έπεμψε τεμενών. Με τούτον τον τρόπον, τους υπολειπόμενους Σηκούς (ελληνικούς ναούς) εκ βάθρων απέσπασεν».

Γράφει ακόμα ο νεοπλατωνικός φιλόσοφος Ευνάπιος (346-414), στο σύγγραμμά του «Βίοι Φιλοσόφων και Σοφιστών» (6.11): «Θεοδόσιου βασιλεύοντος και (πατριάρχου Αλεξανδρείας) Θεοφίλου πρωτοστατούντος... του Σεραπείου (ναός και παράρτημα της αλεξανδρινής βιβλιοθήκης) κατελυμένοντο. Τους ανδριάντες και τα αναθήματα τόσο γενναία εμάχοντο, ώστε όχι μόνο νικούσαν, αλλά και έκλεπτον... του δε Σεραπείου μόνο το έδαφος δεν απέσπασαν κι αυτό διά το βάρος των λίθων. Αυτοί δε ήσαν αμετακίνητοι. Οι πολεμικότατοι δε αυτοί φιλοχρήματοι γενναίοι... την ασέβειαν αυτήν εις έπαινον αυτών των ιδίων καταλόγιζαν. Έπειτα

εισέβαλαν οι καλούμενοι μοναχοί, άνθρωποι κατά το είδος, ο δε βίος αυτών συώδης και εμφανώς πάσχοντες, μύρια έκαμον κακά και ανείπωτα, αλλά αυτά ευσέβειαν ενόμιζαν...τότε πας άνθρωπος μέλαιναν φορών αισθήτα τυραννικήν είχεν εξουσίαν και δημοσίως να ασχημονεί ημπορούσε. Σε τόση αρετή άλλαξε η νέα θρησκεία τους ανθρώπους...».

Αλλά δεν είχαν μόνο τα κτήρια και τα κτήματα ως στόχο τους οι χριστιανοί πλιατσικολόγοι! Γράφει ο χριστιανός χρονογράφος Σωζομενός (400-450 μ.Χ.): «Όλοι σχεδόν οι Ελληνιστές θανατώθηκαν, δόθηκε διαταγή να καούν και άλλοι να φονευτούν με το ξίφος. Και κοντά σ' αυτούς έχασαν για τον ίδιο λόγο τη ζωή τους, σ' ολόκληρη την επικράτεια, όσοι λάμπρυναν τη φιλοσοφία. Αλλά έχαναν τη ζωή τους ακόμα και άνθρωποι που δεν ήσαν καν φιλόσοφοι και που απλώς φορούσαν ρούχα ίδια με αυτά των φιλοσόφων». Η θρησκεία της αγάπης προετοίμαζε με τις ορδές δολοφόνων τα εγκλήματα του Μεσαίωνα που αποτέλεσαν και την πιο λαμπρή προσφορά της στην ανθρωπότητα!

Σήμερα εξηγούν οι απολογητές αυτού του εγκληματικού παρελθόντος ότι ξένοι επιδρομείς κατέστρεφαν τους ελληνικούς ναούς και τα ιερά. Είναι αυτονόητο ότι σε ορισμένες περιπτώσεις επιτάθηκαν οι μεθοδικές καταστροφές που επέφεραν ο κρατικός και ο εκκλησιαστικός μηχανισμός, από ενέργειες βάρβαρων επιδρομέων, αλλά και από φυσικές καταστροφές (σεισμοί, πλημμύρες κ.ά.) Αν και είναι αδύνατον να επιμεριστεί ακριβοδίκαια η υπαιτιότητα γι' αυτές τις ανυπολόγιστες καταστροφές, αυτό που μπορεί να καταγραφεί με βεβαιότητα είναι ότι οι σεισμοί και οι πλημμύρες, ως φυσικά φαινόμενα, επέδρασαν απρόβλεπτα, οι βάρβαροι κατέστρεφαν λόγω άγνοιας, αλλά οι χριστιανοί δρούσαν απολύτως συνειδητά...

[Βλέπε επίσης: «Ελληνισμός και Χριστιανισμός: Από που κι ως που «χέρι-χέρι»;», «Κυριακή τής Ορθοδοξίας» και «Περί ορθοδόξου και βυζαντινής Ιεράς Εξετάσεως»]

Εκχριστιανισμός Ευρωπαίων και Σλάβων

Η αποδοχή του Χριστιανισμού υπήρξε σχετικά ειρηνική, μόνο εκεί που έγιναν συμφωνίες κορυφής και προσχώρησαν στη νέα θρησκεία οι ηγετικές ομάδες κάθε λαού (Πολωνία, Ρωσία). Αυτή η διαδικασία θεσμοποιήθηκε κατά την Αναγέννηση με τον κανόνα «cujus regio, ejus religio», που δηλώνει ότι εκείνος που ελέγχει μια περιοχή, προσδιορίζει και τη θρησκεία των κατοίκων της. Στις περιπτώσεις συμφωνημένης προσχώρησης, προσάρμοζαν σταδιακά τα ιερατεία των αντίστοιχων εθνικών θρησκειών τις ονομασίες των θεοτήτων, τις εθνικές μυθοπλασίες και τις παραδοσιακές ιεροτελεστίες τους, οι περισσότερες από τις οποίες αφομοιώνονταν και ενσωματώνονταν στη νέα, χριστιανική πλέον πρακτική.

εξ αυτού προέκυψαν με την πάροδο του χρόνου και διάφορες ιδιαιτερότητες στις αντιλήψεις, στα σύμβολα και στις ιεροτελεστίες των εκχριστιανιζόμενων λαών.

Οι Σλάβοι και οι Ούγγροι εκχριστιανίστηκαν, όχι πάντα εύκολα και ειρηνικά, από τον 8ο αιώνα και μετά, οι δυτικοί Σλάβοι και οι Ούγγροι από το κράτος των Καρολιδών (Φράγκοι) και οι ανατολικοί Σλάβοι από τους Βυζαντινούς. Οι πολεμικές συγκρούσεις ανατολικών και δυτικών χριστιανικών δυνάμεων με σλαβικούς λαούς αφενός απέβλεπαν στην απώθηση μετακινούμενων πληθυσμών ή στον έλεγχο εδαφών και στην είσπραξη φόρων υποτέλειας κ.λπ. και, αφετέρου, είχαν προσηλυτιστικούς και κατακτητικούς στόχους (Ντέσνερ: «Η εγκληματική ιστορία του Χριστιανισμού», Κάκτος). Πάντα, οι εκστρατείες γίνονταν μετά από συνεννόηση κράτους και Εκκλησίας και στα (σχεδόν αποκλειστικά μισθοφορικά) στρατεύματα συμμετείχαν κληρικοί και δουλέμποροι, έτοιμοι να μεταφέρουν το «μήνυμα της αγάπης», σε όσους επιβίωναν από τις πολεμικές συγκρούσεις.

Οι Σάξονες που πεισματικά δεν αποδέχονταν στην αλλαγή από τον 8ο στον 9ο αιώνα (772-804), το φράγκικο κράτος και τη νέα θρησκεία, κατασφάγηκαν σε πολλές μάχες από τα στρατεύματα του Καρλομάγνου και προσχώρησαν στον Χριστιανισμό ως ηττημένοι και κατακτημένοι. Αργότερα, 9ος-11ος αιώνας, πρωτοστάτησαν οι ίδιοι οι Σάξωνες με τους τρεις αυτοκράτορες Όθωνες και τον «Άγιο» Ερίκο (Heinrich II., «ένας, πριν απ' όλα, εκκλησιαστικός άνδρας») στον εκχριστιανισμό και την υποδούλωση των σλαβικών φύλων μεταξύ του Έλβα και του Όντερ (Σόρβοι, Βένδοι κ.ά.)

Στα σχολικά βοηθήματα παρουσιάζονται αυτοί οι πόλεμοι συνήθως ως ασκήσεις επί χάρτου, με αναφορά των στρατιωτικών κινήσεων και με περιγραφή των προσόντων των ηγετών της φιλικής πλευράς. Η πραγματικότητα είναι προφανώς τελείως διαφορετική. Μία περιγραφή από χρονικογράφους της εποχής, όλοι χριστιανοί ιερωμένοι, είναι πολύ χαρακτηριστική. Στα τέλη του έτους 929 συγκρούστηκε μια στρατιά Σαξόνων στην περιοχή δεξιά του κάτω Έλβα με επαναστατημένους Σλάβους. Αναφέρεται ότι σκοτώθηκαν, μάλλον καθ' υπερβολήν, από 120 μέχρι 200 χιλιάδες Βένδοι (Wenden) από τους σιδηρόφρακτους Σάξονες. Ο επίσκοπος Θίμαρ αναφέρει ότι «σκοτώθηκαν σχεδόν όλοι οι επαναστάτες και μόνο λίγοι διέφυγαν».

Ο μοναχός Γουίντουκιντ γράφει ότι «από τους πεζοπόρους βαρβάρους (εννοεί τους Σλάβους) δεν σώθηκε κανένας και από τους ιππείς μόνο λίγοι, ενώ στους πολεμιστές του Θεού (εννοεί τους Σάξονες) επικρατούσε ευθυμία, επειδή πέτυχαν

με τη βοήθεια του Θεού μια περίφημη νίκη. Όλα τα μέλη των οικογενειών των Σλάβων σκλαβώθηκαν και διατέθηκαν ως δούλοι». Ανάλογες φρικαλεότητες γίνονταν, φυσικά, και σε περιπτώσεις που νικούσε η άλλη πλευρά, η οποία δεν δήλωσε όμως ποτέ ότι εκπροσωπεί τη «θρησκεία της αγάπης»!

Με τέτοιες και άλλες ανάλογες πολεμικές ενέργειες κράτησε ο εκχριστιανισμός και σταδιακός εκγερμανισμός των Σλάβων αρκετούς αιώνες -των Πρώσων που είναι επίσης σλαβικής προέλευσης, κράτησε μάλιστα μέχρι και το 17ο αιώνα. Η επιβολή του Χριστιανισμού στους ιθαγενείς της Αμερικής από τους Ευρωπαίους επιδρομείς θα περιγραφεί σε αυτοτελές κείμενο και γι' αυτό δεν θα γίνει εδώ ιδιαίτερη αναφορά.

Αμερική: Η συνδρομή της Εκκλησίας και η θεολογική κάλυψη στην μεγαλύτερη γενοκτονία της ανθρωπότητας

Μεγαλώσαμε διαβάζοντας βιβλία, μεγάλου σχήματος με χρωματιστά σκληρά εξώφυλλα, για τους θρυλικούς κονκισταδόρες, που διέδιδαν τον δυτικό πολιτισμό στους αγρίους, με χίλιους κινδύνους, αλλά πάντα με τη βοήθεια του Θεού. Από μικρή ηλικία αφομοιώναμε την ιστορία εντελώς στρεβλά. Πολλοί συμπολίτες μας δεν ξέφυγαν απ' αυτή την πλάνη ποτέ. Η καθολική (από χριστιανούς) εξαφάνιση πολιτισμών χιλιετιών και ολόκληρου του πληθυσμού της Κεντρικής και Νότιας Αμερικής μέσα σε μερικές δεκαετίες, από τους Ευρωπαίους «ευγενείς», δεν διδάσκεται στο σχολείο, σαν να μην έχει συμβεί. Αργότερα, οι έποικοι και οι απόγονοί τους έκαναν τα ίδια στη Βόρεια Αμερική. Σχεδόν το σύνολο των λαών μιας ολόκληρης ηπείρου ξεκληρίστηκε και ο φυσικός πλούτος λεηλατήθηκε. Κι εμείς διασκεδάζαμε στα θερινά σινεμά με τους καλούς καουμπόιδες που σκότωναν τους κακούς Ινδιάνους. Έτσι, χτίστηκε η ιδεολογία του Δυτικού πολίτη που απολαμβάνει τα αγαθά της ευημερίας, χωρίς να θέλει να ξέρει τη σκληρή αλήθεια που διαστρεβλώνεται ή κρύβεται επιμελώς από πίσω.

Από τα πιο έντονα γεγονότα βίαιου εκχριστιανισμού συντελέστηκαν από τους καθολικούς, Ισπανούς κονκισταδόρες τον 16ο αιώνα, στην κατάκτηση της Κεντρικής και Νότιας Αμερικής από τη χώρα τους. Στη διάρκεια των επιχειρήσεων αυτών, πολλοί ιστορικοί υπογραμμίζουν τις ωμότητες των Ισπανών ενάντια στους ιθαγενείς και τον θρησκευτικό φανατισμό τους που οδήγησε σε βίαιο εκχριστιανισμό των ντόπιων πληθυσμών, με υποχρεωτικές βαπτίσεις κ.ά. Ελάχιστα φωτεινά παραδείγματα υπήρξαν που προστάτησαν τους ντόπιους από τη βία, η οποία συνεχίστηκε και μετά την κατάκτηση των περιοχών τους.

Οι Ισπανοί, επηρεασμένοι από την παράδοση των εξερευνησεων του Χριστόφορου Κολόμβου, ήταν γεμάτοι δίψα για κατακτήσεις, πλούτη και περιπέτειες. Άνθρωποι σκληροί, μαθημένοι στις κακουχίες, τολμηροί, γενναίοι πολεμιστές, μπροστά στην τυχοδιωκτική φιλοδοξία τους δεν δίστασαν να χρησιμοποιήσουν απάνθρωπα μέσα. Έτσι οι επιχειρήσεις των κονκισταδόρες προκάλεσαν την κατακραυγή ακόμα και των συγχρόνων τους, εξαιτίας κυρίως της σκληρής συμπεριφοράς τους απέναντι στους ιθαγενείς κατοίκους των περιοχών. Απόδειξη του κλίματος που επικρατούσε κατά των κονκισταδόρες είναι οι επιστολές του μοναχού Βαρθολομαίου ντε Λας Κάζας, που πρόσφερε ως κρησφύγετο για τους Ινδιάνους την εκκλησία. Επίσης ο φραγκισκανός Βάσκο ντε Κιρόγκα προσπάθησε με κάθε τρόπο να πείσει το βασιλιά να σταματήσει η εκμετάλλευση των Ινδιάνων χωρικών, που είχαν εγκατασταθεί στις νέες αποικίες. Οι ενέργειες των κονκισταδόρες επικυρώθηκαν μόνο από την Ιερή Εξέταση και ορισμένους ανώτερους κληρικούς, που φέρονταν και οι ίδιοι με παρόμοιο τρόπο στους ιθαγενείς. Οι πρωταγωνιστές της κατάκτησης ήταν κυρίως γόννοι αριστοκρατικών οικογενειών, που είχαν αντιδράσει στην καταδίκη τους από τα ήθη της εποχής και ζητούσαν περιπέτειες για να αποδείξουν την ανδρεία τους. Οι κυριότερες κατακτήσεις έγιναν από τους ταπεινούς χωρικούς που θέλησαν να συνεχίσουν το έργο του Κολόμβου. Οι πιο γνωστοί κατακτητές ήταν ο Φερνάνδο Κορτέζ, που υπέταξε το Μεξικό, ο Γκαρθία ντε Περέδες, που κατέλαβε τη Βενεζουέλα, ο Πέντρο ντε Βαλντίβια, που ίδρυσε το Σαντιάγκο και την Κονσεψιόν, ο Σεμπαστιάν ντε Μπελαλκάθαρ, κατακτητής του Ισημερινού και της Κολομβίας, ο Πέντρο ντε Μεντόθα, που εξερεύνησε το Ρίο ντε λα Πλάτα και ίδρυσε το 1535 τη Σάντα Μαρία ντε Μπουένος Άιρες. Οι περισσότεροι από τους κονκισταδόρες κατάγονταν από τις δύο Καστίλες, την Εστρεμαδούρα και την Ανδαλουσία.

Ίσως καμία άλλη επίσημη αναφορά στην ιστορία της ανθρωπότητας δεν εμπεριέχει τόσο παρατεταμένη, εκτεταμένη και σκληρή απανθρωπιά, όσο η αναφορά που υποβάλλει ο Βαρθολομαίος ντε Λας Κάζας στον «Υψηλότατο και Παντοδύναμο Κύριο» πρίγκιπα δον Φίλιππο της Ισπανίας, για να καταγγείλει τα εγκλήματα των Ισπανών χριστιανών στις (νομιζόμενες) ανατολικές Ινδίες, δηλαδή στην Αμερική. Ο Λας Κάζας (ο οποίος συμμετείχε στην κατάληψη της Κούβας) είναι δομινικανός ιερέας και ανήκει στην πανίσχυρη Καθολική Εκκλησία της Ισπανίας η οποία συνδράμει στην κατάληψη και εκμετάλλευση των νέων εδαφών. Είναι η εποχή που η Ιερά Εξέταση βρίσκεται στο απόγειο της ισχύος της, εξοντώνοντας με τα πιο βάνουσα μέσα τους «εχθρούς» της. Οι απεσταλμένοι της Εκκλησίας στην Αμερική συνεργούν στα εγκλήματα που πραγματοποιούν οι «κονκισταδόρες» στο όνομα του Θεού.

Οι περιγραφές τού Λας Κάζας δεν θα μπορούσαν να είναι ούτε κατ' ελάχιστον ψευδείς ή υπερβολικές, γιατί απευθύνονται στην αρχή η οποία έχει απεριόριστο δικαίωμα ζωής και θανάτου πάνω στους υπηκόους της και τους υποτελείς λαούς. Γι' αυτό το λόγο είναι συγκλονιστικές, σε σημείο που δυσκολεύεσαι, μισή χιλιετία αργότερα, να τις διαβάσεις χωρίς να υποστείς ένα ισχυρό σοκ. Για το χρυσάφι και το ασήμι που τόσο χρειάζονται οι αυλές των «ευγενών» για τον πλούτο και τη χλιδή τους, αλλά και για τη διεξαγωγή συνεχών πολέμων εναντίον άλλων ηγεμόνων, οι πολιτισμένοι λαοί της Δύσης επιδίδονται σε μία απόλυτη γενοκτονία η οποία, στην κυριολεξία, εξαφανίζει την ίδια τη ζωή σε πολύ μεγάλες περιοχές οι οποίες μέχρι τότε είχαν πολυπληθείς και ακμάζουσες κοινωνίες.

Ο Λας Κάζας κάνει ξεχωριστές αναφορές, ανά τόπο, με ονομασίες, γεγονότα και αριθμούς. Και όχι μόνο αποκαλύπτει τα φρικιαστικά εγκλήματα, αλλά δείχνει και ποιος ήταν ο πραγματικά πολιτισμένος. Ο θεωρητικός Χουάν Γκινές ντε Σεπούλβεδα υποστήριζε ότι άξιζε στους Ινδιάνους αυτή η μεταχείριση, γιατί οι αμαρτίες και οι δοξασίες τους πρόσβαλαν τον Θεό. Ο Μπουφόν τους θεωρούσε ψυχρά και ασθενικά ζώα, χωρίς κανένα σημάδι ψυχής. Και ο ιερέας Γκρεγκόριο Γκαρθία αποφαινόταν ότι είναι Εβραίοι, αφού δεν πιστεύουν στα θαύματα του Χριστού.

Η αναφορά του Λας Κάζας καλύπτει όλη τη σημερινή ισπανόφωνη(!) Αμερική. Οι περιγραφές του ανά περιοχή, σε Γουατεμάλα, Περού, Νικαράγουα, Βενεζουέλα κ.λπ. είναι κάτι παραπάνω από ανατριχιαστικές. Με τους Ινδιάνους, οι Ευρωπαίοι τάζαν τα σκυλιά τους! Και στους Ινδιάνους μετέδωσαν την ευλογία, την ιλαρά και τα αφροδίσια νοσήματα που τους αποδεκάτισαν, αφού το ανοσοποιητικό τους σύστημα δεν είχε άμυνες για να αντιμετωπίσει τα άγνωστα αυτά μικρόβια των Ευρωπαίων.

Κατά τους σύγχρονους μελετητές Ντ. Ριμπέιρο, Φ. Ντόμπινς, Π. Τόμσον κ.ά., Αζτέκοι, Ίνκας και Μάγια υπολογίζονται συνολικά ανάμεσα σε εβδομήντα και ενενήντα εκατομμύρια άτομα, όταν έκαναν την εμφάνισή τους οι κονκισταδόρες. Ενάμισι αιώνα αργότερα, δεν απέμεναν απ' αυτούς παρά μόνο τριάμισι εκατομμύρια! Σύμφωνα με τον Τζ. Κόντερ, μόνο στα ορυχεία του Ποτοζί, απ' όπου εξόρυξαν οι Ισπανοί 45 χιλιάδες τόνους καθαρού ασημιού, πέθαναν οχτώ εκατομμύρια Ινδιάνοι! Σχεδόν τέσσερις αιώνες κράτησε αυτό το μαρτύριο! Επειδή, δε, οι Ινδιάνοι εξολοθρεύτηκαν μέσα σε λίγες δεκαετίες, αντικαταστάθηκαν με εκατομμύρια σκλάβους που μετέφεραν οι Ευρωπαίοι στην Αμερική από την Αφρική. Πάνω από εκατό εκατομμύρια Ινδιάνοι της Αμερικής και Αφρικανοί εξοντώθηκαν

σαν αναλώσιμα ζώα για να πλουτίσουν οι Ευρωπαίοι και να αναπτύξουν τις βιομηχανίες και τον Καπιταλισμό.

Με την εγκατάσταση των λευκών στην αμερικανική ήπειρο, οι Ινδιάνοι κατηγορούνται από την Εκκλησία ως ασκητές μαγείας και φανατικοί ειδωλολάτρες. Όμως και αυτό ήταν ένα άλλοθι για την απαίδευτη τότε κοινωνία της Ευρώπης, που η μεγάλη και τυφλή πίστη στα λόγια της Εκκλησίας και κυρίως ο πουριτανισμός και το δόγμα του «πίστευε και μη ερεύνα» έκανε τον απαίδευτο λαό της Αμερικής να καταδιώξει τους Ινδιάνους σαν δαίμονες.

Ο Χριστιανισμός στην Άπω Ανατολή

Λιγότερο ή καθόλου γνωστά είναι όμως τα γεγονότα κατά τις πολλαπλές προσπάθειες εκχριστιανισμού λαών της Άπω Ανατολής, κυρίως των πολυπληθών λαών των Ινδιών, της Κίνας και της Ιαπωνίας. Αυτά τα γεγονότα, για τα οποία υπάρχουν πολλά στοιχεία, αλλά και περιγραφές αυτοπτών μαρτύρων, δίνουν μια υποψία, τί πρέπει να συνέβη και στον ελληνικό χώρο περίπου 1-1,5 χιλιετία νωρίτερα και τί θα μπορούσε να είχε προκύψει, αν οι ελληνόφωνοι λαοί δεν ήταν εκείνη την εποχή υπόδουλοι στους Ρωμαίους αλλά διέθεταν μία δική τους ισχυρή εθνική ηγεσία. Εκτιμάται ότι αυτή ακριβώς η ηγεσία θα ήταν σε θέση να υπερασπιστεί τον παραδοσιακό πολιτισμό και τα έθιμα του λαού, απέναντι σ' εκείνους που επέβαλαν κατά την εποχή της ρωμαϊκής παγκοσμιοποίησης μία νέα θρησκεία.

Στα μέσα του 16ου αιώνα είχε επιβληθεί ο Χριστιανισμός ήδη στο ινδικό βασίλειο της Γκόα που ήταν πορτογαλική αποικία μέχρι τα τέλη του 20ου αιώνα. Η τοπική ινδοϊστική θρησκεία είχε τεθεί υπό απαγόρευση, με απαίτηση για καταστροφή όλων των «ειδώλων». Με βασιλικά διατάγματα είχαν οργανωθεί από Ιησουίτες δημόσιες διδασκαλίες συκοφάντησης της παραδοσιακής θρησκείας και βαπτίσεις (ράντισμα με νερό) με πανηγυρισμούς για την «ήττα των δαιμόνων» -περίπου όπως γινόταν και στην Ευρώπη παλαιότερα. Οι βασιλείς του Κότε, του Κάντι και του Τρινκομαλί της Κεϋλάνης, υπό τις υποσχέσεις των Πορτογάλων για στρατιωτική υποστήριξή τους, βαπτίσθηκαν χριστιανοί και διέταξαν τον

υποχρεωτικό εκχριστιανισμό όλων των υπηκόων τους.

Το έτος 1551, προσηλυτίστηκαν οι πρώτοι Ιάπωνες από τον Ιησουίτη κληρικό Φραγκίσκο Ξαβέριος (1506-1552) με το κινέζικο όνομα Φανγκ Χιγκέ, που εκμεταλλεύθηκε την ανάγκη για άσυλο ενός καταζητούμενου για φόνο, του Γιαχίρο. Με πυρήνα την οικογένεια και το υπηρετικό προσωπικό του τελευταίου, δημιουργήθηκε η πρώτη χριστιανική κοινότητα στην Καγκοσίμα της Ιαπωνίας. Το 1552 προσπάθησε ο Ξαβέριος να εισέλθει κρυφά στην Κίνα, όπου απαγορευόταν ο προσηλυτισμός σε άλλες θρησκείες, αλλά πέθανε, μάλλον από τις κακουχίες της εποχής και της περιοχής.

Στα έτη 1558-1570 και παρ' ότι στην Ιαπωνία έχει ήδη νομοθετηθεί η απαγόρευση του χριστιανικού προσηλυτισμού, οι Πορτογάλοι ιεροκήρυκες διείσδυσαν στην χώρα, εκμεταλλευόμενοι την προσπάθεια του πολέμαρχου ηγεμόνα Όντα Νομπουνάγκα, από το 1568 υποστηρικτή του Γιοσιάκι, τελευταίου Σογκούν, δηλαδή αρχιστράτηγου, της γραμμής των Ασικάγκα, να εξουδετερώσει τη μεγάλη επιρροή εκείνης της εποχής των πολεμιστών βουδιστών μοναχών στα πολιτικά πράγματα της χώρας. Από τα ιεραποστολικά κέντρα τους στο Γιαμαγκούτσι, το Χιράντο και το Μπούνγκο, οι Ιησουίτες συντόνιζαν μεγάλη δυσφημιστική εκστρατεία κατά του Βουδισμού Ζεν, κυρίως ανάμεσα στους ανθρώπους των κατωτέρων τάξεων και γύρω στο 1562, πέτυχαν τη βάπτισμα πολλών ευγενών πολεμιστών του Κιότο, πρωτεύουσας του σογκουνάτου Ασικάγκα.

Το έτος 1563, οι Ιησουίτες βάπτισαν χριστιανό το διοικητή της Ομούρα, Ομούρα Σουμιτάδα, ο οποίος τους παραχώρησε τη διαχείριση του εμπορικού λιμανιού στο Ναγκασάκι και πλήρη ελευθερία προσηλυτιστικής δράσης ανάμεσα στους υπηκόους του, ενώ τον Απρίλιο του 1569 ο Πορτογάλος Ιησουίτης ιεραπόστολος Λουίς Φρόις (1532-1597) εγκαταστάθηκε κανονικά στο Κιότο. Το έτος 1583 είχαν προσηλυτιστεί στον Χριστιανισμό ένας ναύαρχος, ένας από τους δύο στρατηγούς της ιαπωνικής εκστρατείας κατά της Κορέας, ένας ανιψιός, καθώς και ο προσωπικός ιατρός του κυβερνήτη Τογιοτόμι Χιντεγιόσι. Όλοι αυτοί και πολλοί άλλοι Ιάπωνες ευγενείς, είχαν βαπτισθεί χριστιανοί, ενώ ο τοπικός διοικητής της Αρίμα όχι απλώς ασπάσθηκε τη νέα θρησκεία αλλά και διέταξε επιπλέον την υποχρεωτική βάπτισμα όλων των κατοίκων τριών πόλεων της δικαιοδοσίας του, συνολικά 3.000 άτομα. Εκείνη την εποχή άρχισε όμως μια αντισυσπείρωση Ιαπώνων γύρω από την παραδοσιακή θρησκεία του Σίντο (Shintoism, εκ του shin tao, δηλαδή «ο Τρόπος των Θεών») και τον Βουδισμό Ζεν.

Τέσσερα χρόνια αργότερα, το 1587, κυκλοφόρησαν στην κοινωνία της Ιαπωνίας πληροφορίες για την καταστροφή πολιτισμών που είχαν προκαλέσει οι Ιησουΐτες σε άλλες χώρες. Τον Ιούλιο αυτού του έτους ενημέρωσε ο γιατρός Σεϊγιακόν Χόιν τον κυβερνήτη για τους στόχους και τις δραστηριότητες των ιεραποστόλων χριστιανών σε παλαιότερες και σύγχρονες εποχές. Λέγεται ότι στην αναφορά του απαρίθμησε ο γιατρός καταστροφές σιντοϊστικών και βουδιστικών ναών από χριστιανούς, τον αναγκαστικό προσηλυτισμό των υποτελών λαών στον Χριστιανισμό και τη συμμετοχή των καθολικών κληρικών σε εμπόριο δούλων - περίπου αυτά που έγιναν και κατά την επιβολή του Χριστιανισμού στους λαούς της Μικράς Ασίας και της Ευρώπης. Σίγουρα θα είχε ο Χιντεγιόσι υπόψη του και διάφορες υπονομευτικές δραστηριότητες των Ιησουϊτών ιεραποστόλων στην Ιαπωνία, οπότε κάλεσε τον επικεφαλής της χριστιανικής ιεραποστολής, Γκασπάρ Κοέλιο (1531-1590) και του έθεσε τέσσερα συγκεκριμένα ερωτήματα, τα οποία έχουν καταγραφεί:

1. Γιατί οι χριστιανοί ιερωμένοι επιζητούν επίμονα τον προσηλυτισμό;
2. Γιατί καταστρέφουν τους εθνικούς ναούς και εκδιώκουν τους ιερείς τους;
3. Γιατί διδάσκουν περί νηστείας αλλά τρώνε κρέας;
4. Γιατί οι Πορτογάλοι «αγοράζουν» Ιάπωνες πολίτες και τους μεταπωλούν σε άλλες χώρες ως σκλάβους;

Οι απαντήσεις του Κοέλιο δεν πρέπει να ήταν επαρκείς, οπότε ο κυβερνήτης εξέδωσε τον Ιούλιο του ίδιου έτους ένα νόμο κατά της «ξένης θρησκείας». Με αυτό το νόμο ανακηρύχθηκε η Ιαπωνία χώρα αγαπητή στους θεούς («γινκόκου»), η οποία δεν ήταν δυνατόν να ανέχεται όσους καθύβριζαν και συκοφαντούσαν την εθνική θρησκεία των Ιαπώνων ως «ειδωλολατρική». Οι ιεραπόστολοι διατάχθηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα εντός 20 ημερών και ταυτόχρονα απαγορεύθηκε η άφιξη νέων Πορτογάλων εμπόρων, εφόσον συνοδεύονταν από κληρικούς. Συγκεκριμένα το διάταγμα προέβλεπε, όπως κατέγραψε ο Ιησουΐτης Φρόις, στου οποίου τα ωραιοποιημένα γραπτά προς την ιεραποστολή, στηρίζονται έκτοτε όλοι οι ιστορικοί:

- Η Ιαπωνία είναι χώρα σιντοϊστικών θεοτήτων («κάμι») και κάκιστα έρχονται εδώ χριστιανοί ιεραπόστολοι,
- Η καταστροφή σιντοϊστικών και βουδιστικών ναών είναι πράγμα ανήκουστο και οι δράστες αξίζουν κάθε τιμωρία,
- Οι ιεραπόστολοι δεν επιτρέπεται να παραμείνουν στο ιαπωνικό έδαφος και πρέπει να αποχωρήσουν μέσα σε 20 ημέρες,

- Οι Πορτογάλοι έμποροι μπορούν να συνεχίσουν ανενόχλητοι τις δοσοληψίες τους.

Είναι αυτονόητο ότι τα αίτια της ρήξης ήταν αμιγώς εθνικά και θρησκευτικά και δεν υπήρχαν εμπορικές υστεροβουλίες, όπως διέδιδαν αργότερα οι Ιησουίτες και αναφέρεται μέχρι σήμερα σε διάφορα βιβλία.

Ο Κοέλιο αντέδρασε με τον τρόπο που συνηθίζουν οι κατακτητές: Ξεσήκωσε τους βαφτισμένους Ιάπωνες εναντίον της εξουσίας, έκανε δηλαδή αυτό εκριβώς που κατηγορούσε τους χριστιανούς ο Χιντεγιόσι και ταυτόχρονα ζήτησε στρατιωτική βοήθεια από τους αποικιακούς στρατούς στις Φιλιππίνες, τη Γκόα και το Μακάο. Και οι δύο αυτές ενέργειες δεν οδήγησαν όμως σε στρατιωτική επιβολή του Χριστιανισμού, όπως ήλπιζε ο Κοέλιο.

Ωστόσο, ο Ιάπωνας κυβερνήτης δεν επέμενε πολύ στην αυστηρή εφαρμογή του νόμου, δεχόμενος συνεχείς παρατάσεις ως προς την ημερομηνία που όφειλαν οι ιεραπόστολοι να εγκαταλείψουν τη χώρα, πράγμα που σήμαινε ουσιαστικά ακύρωση του νόμου. Μια εξήγηση γι' αυτή την ήπια στάση του έχει να κάνει με τον κίνδυνο διχασμού του λαού και τις αναπόφευκτες εκδικητικές διώξεις ενάντια στη χριστιανική μειοψηφία των χριστιανών.

Η ήπια στάση του Χιντεγιόσι είχε όμως ως αποτέλεσμα να δεχθεί η Ιαπωνία σύντομα ένα νέο κύμα προσηλυτιστών, αυτή την φορά δομινικανών και φραγκισκανών, οι οποίοι θεώρησαν ότι το πεδίο ήταν ελεύθερο για τις δραστηριότητές τους. Σημειωτέον ότι στους διαβόητους δομινικανούς μοναχούς είχε ανατεθεί στην Ευρώπη και αλλού η συγκρότηση της «Ιεράς Εξέτασης» και το εγκληματικό «κυνήγι των μαγισσών», που κόστισε τη ζωή σε εκατοντάδες χιλιάδες ανύποπτους ανθρώπους.

Για μία περίπου δεκαετία, με ανενεργό τον νόμο του Χιντεγιόσι, οι ιεραπόστολοι έδρασαν στην «γινκόκου» Ιαπωνία ουσιαστικά ελεύθερα. Εκείνη ακριβώς την εποχή άλλωστε οι χριστιανοί αλώνουν και την Κίνα και παράλληλα εντατικοποιούν το αφρικανικό δουλεμπόριο. Ενώ οι Πορτογάλοι καταλύουν με την βία των όπλων το βασίλειο της Χάφνα και αρχίζουν συστηματική καταστροφή των ινδουϊστικών ιερών και μωαμεθανικών τεμενών, καθώς και κατασχέσεις περιουσιών, τις οποίες ακολούθως αποδίδουν στους Φραγκισκανούς μοναχούς. Παράλληλα έγιναν στην Καντόνα της Κίνας σφαγές βουδιστών ιερέων και υποχρεωτικές μαζικές βαπτίσεις του πληθυσμού -ολόκληρα χωριά βαπτίζονταν μέσα σε λίγες ώρες υπό την απειλή

των πορτογαλικών όπλων. Ο κληρικός Ματέο Ρίτσι (1552-1610), προσπαθεί να πετύχει εισοδισμό στην κινεζική κοινωνία. Οι Ιησουίτες συνεργάτες του παρουσιάζονται στους εκεί αξιωματούχους ως εξωτικοί μαθηματικοί και αστρονόμοι και κερδίζουν την εμπιστοσύνη τους, ο δε Ρίτσι περιφέρεται αρχικά ντυμένος ως βουδιστής μοναχός και, αργότερα, όταν αντιλαμβάνεται ότι οι βουδιστές μοναχοί δεν απολαμβάνουν ιδιαίτερα προνόμια, ως κομφουκιανός διδάσκαλος.

Η πληροφόρηση που απέκτησε σταδιακά ο Χιντεγιόσι για τους στόχους και το παρελθόν του Χριστιανισμού ως θρησκεία και ως εξουσία, σηματοδότησε το τέλος του προσηλυτισμού το έτος 1596. Ο Χιντεγιόσι, που από το 1590 είχε ενώσει υπό την εξουσία του όλη την Ιαπωνία, διέταξε τώρα την αυστηρή εφαρμογή του νόμου από το έτος 1587. Αφορμή στάθηκε ένα τυχαίο επεισόδιο με το εμπορικό πλοίο «Άγιος Φίλιππος», το οποίο μετέφερε προϊόντα από τις Φιλιππίνες στο Μεξικό. Ένας τυφώνας έρριξε όμως το πλοίο στις ιαπωνικές ακτές και οι Ιάπωνες αμφιταλαντεύονταν μεταξύ κατάσχεσης του πλοίου και προσφοράς βοήθειας στους Ισπανούς ναυτικούς. Πάνω εκεί έβγαλε ο καπετάνιος του πλοίου Φραντσίσκο ντε Ολάντια έναν εκφοβιστικό λόγο στους Ιάπωνες, αναφέροντας ότι ο πολύ ισχυρός βασιλιάς της Ισπανίας, στέλνει μεν αρχικά ιεραποστόλους, αλλά πίσω τους ακολουθούν πάντα στρατιωτικοί, οι οποίοι και θα τιμωρήσουν οποιαδήποτε εχθρική ενέργεια των Ιαπώνων προς το πλήρωμα του πλοίου. Και για να τεκμηριώσει τις απειλές του, ανέφερε ο ντε Ολάντια τα παραδείγματα της κεντρικής και νότιας Αμερικής, των Φιλιππίνων κ.ά.

Ο πλοίαρχος, του οποίου η μοίρα έμεινε έκτοτε στο σκοτάδι, επιβεβαίωσε αυτά που κυκλοφορούσαν από ετών στην ιαπωνική κοινωνία για τους απώτερους στόχους των ιεραποστόλων. Η αντίδραση της ιαπωνικής εξουσίας ήταν λοιπόν ακαριαία! Είκοσι έξι πρωτεργάτες των χριστιανικών ιεραποστολών συνελήφθησαν, καταδικάσθηκαν σε θάνατο και σταυρώθηκαν δημόσια στο Ναγκασάκι, ενώ διατάχθηκε επίσης η άμεση απέλαση όλων των προσηλυτιστών και το γκρέμισμα των εκκλησιών που είχαν δημιουργήσει. Απαγορεύθηκε δε στους κρατικούς αξιωματούχους να ασπάζονται την «ξένη θρησκεία».

Ο Χιντεγιόσι πέθανε το έτος 1598 και για τη διαδοχή του ακολούθησε μία μικρή περίοδος αναρχίας, στη διάρκεια της οποίας η αντίσταση στον εκχριστιανισμό σταματά εντελώς και οι ιεραπόστολοι βρίσκουν ευκαιρία να αναπτύξουν ξανά τις δραστηριότητές τους. Εκείνη ακριβώς την εποχή θανατώνει η «Ιερά Εξέταση» στην Ινδία περισσότερα από 5.000 άτομα, ενώ στην Άπω Ανατολή καίγονται

αμέτρητα τεμένη και δολοφονούνται συστηματικά οι ιερείς των εθνικών θρησκειών.

Στον αγώνα για κατάκτηση της εξουσίας της Ιαπωνίας επικράτησε ως Σογκούν με πρωτεύουσά του το Έντο ή Γιέντο, ο Τοκουγιάβα Ιγεγιάσου, του οποίου το γένος (Τοκουγιάβα), θα κυβερνήσει την «Αυτοκρατορία του Ηλίου» περί τα 260 χρόνια, έως το έτος 1867. Ο νέος ηγεμόνας καθοδηγήθηκε στην πολιτική του από τον παραδοσιακό ηθικό κώδικα τιμής και συμπεριφοράς του Μπουσίντο («Ο Τρόπος του Πολεμιστή») και των πολεμιστών Σαμουράι. Στα πρώτα έτη της εξουσίας του κήρυξε ο Ιγεγιάσου τον αυτοκράτορα (μικάδο) «απόγονο των Θεών», αθέατο έκτοτε στα ανάκτορά του στο Κιότο και έδειξε ανοχή προς τους Ιησούιτες που άρχισαν να εισέρχονται πάλι στη χώρα, με αποτέλεσμα να προσχωρήσουν στον Χριστιανισμό σε μερικά χρόνια δεκάδες χιλιάδες Ιάπωνες.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1600 κτίσθηκαν εκατοντάδες χριστιανικές εκκλησίες, πολύ συχνά με οικονομική βοήθεια από τον ίδιο τον Σογκούν, ακόμη και στην πρωτεύουσα Έντο, το μετέπειτα ονομαζόμενο Τόκιο, και οικοδομήθηκαν δεκάδες κτήρια για ιεραποστολές, όχι μόνον από τους Ιησούιτες αλλά και από αυγουστινιανούς, φραγκισκανούς και δομινικανούς, στο δε Ναγκασάκι η μεγάλη πλειοψηφία των κατοίκων ήσαν πλέον βαπτισμένοι χριστιανοί. Χριστιανικά βιβλία άρχισαν να εκδίδονται στην ιαπωνική γλώσσα, ενώ ιδρύθηκαν αρκετά χριστιανικά σχολεία με σκοπό να δημιουργήσουν αντίβαρο στη βουδιστική παιδεία, καθώς και ειδικά κέντρα εκπαίδευσης Ιαπώνων προσηλυτιστών στην Μανίλα των Φιλιππίνων. Εντός μόνον δύο ετών, από το 1603 έως το 1605, υπερτετραπλασιάστηκαν οι χριστιανοί της Ιαπωνίας.

Το 1612, έχοντας ήδη επαρκή αριθμό πιστών για ένα τέτοιο εγχείρημα, προσπάθησαν οι χριστιανοί να ανατρέψουν τον Ιγεγιάσου και να κάνουν ανοικτές επιθέσεις κατά των εθνικών παραδόσεων της χώρας. Ο Ιγεγιάσου, αντιλαμβανόμενος πλέον το σφάλμα της ανοχής του απέναντι στους ιεραποστόλους που απέβλεπαν ουσιαστικά στην καταστροφή του ιαπωνικού πολιτισμού, αρχίζει απηνή διωγμό εναντίον τους. Οι προσηλυτιστές συνελήφθησαν και, όσοι δεν εκτελέστηκαν, απελάθησαν, απαγορεύθηκε το εμπόριο με χριστιανικές χώρες, ισοπεδώθηκαν όλες οι χριστιανικές εκκλησίες και η ιδιότητα του χριστιανού εξισώθηκε πλέον με προδοσία κατά της χώρας. Όπως είναι αναμενόμενο σε τέτοιες περιπτώσεις, οι βαπτισμένοι Ιάπωνες, είτε αποστατούσαν και επανέρχονταν στην παραδοσιακή θρησκεία, είτε εγκατέλειπαν τη χώρα αναζητώντας καταφύγιο κυρίως στις Φιλιππίνες. Μέσα σε δύο μόνον έτη οι

εναπομείναντες βαπτισμένοι Ιάπωνες αποστάτησαν για να γλιτώσουν τη θανατική καταδίκη, δεδομένου ότι οι περισσότεροι εξ αυτών είχαν προσχωρήσει στη νέα θρησκεία κατ' απαίτηση κάποιων χριστιανών αρχόντων τους.

Μετά από την Ιαπωνία, αντίστοιχα γεγονότα εξελίχθηκαν και στην Κίνα. Εγκατεστημένος στο Πεκίνο, ο διάδοχος του Ρίτσι Γερμανός προσηλυτιστής Γιόχαν Άνταμ Σαλ φον Μπελ (1592-1666), χρηματοδοτημένος δεόντως από τον Δούκα της Βαυαρίας, συνεργάστηκε με αντικαθεστωτικά στοιχεία στην Κίνα αλλά και χριστιανούς του Μακάο για την ανατροπή της δυναστείας των Μινγκ. Οι ηγεμόνες του μεγάλου έθνους δεν φαίνονταν διατεθειμένοι να εγκαταλείψουν την εθνική τους παράδοση και θρησκεία. Με νόμο του έτους αυτού, απαγορεύθηκε εφεξής σε Κινέζους να βαπτίζονται χριστιανοί και απελάθηκαν στο Μακάο όλοι οι προσηλυτιστές.

Στις ασιατικές υποχωρήσεις απάντησαν οι ιεραπόστολοι με ένταση της προσηλυτιστικής δράσης τους. Το έτος 1622 ίδρυσε ο Πάπας τη λεγόμενη «*Sacra Congregatio de Propaganda Fide*» (Ιερά Σύναξη για τη Διάδοση της Πίστης ή απλά «Προπαγάνδα»). Πρόκειται για έναν άρτιο μηχανισμό εκπαίδευσης στελεχών του προσηλυτισμού. Στην Κίνα ωστόσο, νέος νόμος κατά του Χριστιανισμού επέβαλε την απέλαση όλων των ξένων προσηλυτιστών που είχαν εισέλθει ξανά και εγκατασταθεί στη χώρα, μετά τα χαλαρά μέτρα εναντίον τους του έτους 1616. Οι εκχριστιανισμένοι Κινέζοι είχαν φθάσει σε 7 επαρχίες της Κίνας τους 13.000, ενώ στην Ιαπωνία, καίγονται στην πυρά οι προσηλυτιστές Σνίγκα και Φλόρες, που επεχείρησαν να εισέλθουν στη χώρα μεταμφιεσμένοι ως έμποροι. Αποκεφαλίσθηκαν επίσης τα 12 μέλη πληρώματος του πλοίου που τους μετέφερε, ενώ ο Σογκούν Χιντετάντα διέταξε ως αντίποινα την εκτέλεση 50 περίπου φυλακισμένων χριστιανών στο Ναγκασάκι και την Σουζούτα.

Το επόμενο έτος, ο Σογκούν Ιγιεμίτσου, διάδοχος του Χιντετάντα, εξάρθρωσε πολλούς παράνομους μηχανισμούς των χριστιανών και οι Ιησουίτες προσηλυτιστές Αντζέλις και Μόντο Χάρα, θανατώθηκαν μαζί με περίπου είκοσι οπαδούς τους. Δέκα έτη αργότερα, το 1633, ο Ιγιεμίτσου εξέδωσε νόμο με τον οποίο απαγορεύτηκαν τα ταξίδια των Ιαπώνων στο εξωτερικό, όπως και η ανάγνωση ξένων βιβλίων, για να αποφευχθεί η «μόλυνση» του ιαπωνικού έθνους από τα «καταστροφικά χριστιανικά ήθη». Ο πόλεμος κατά των ξένων ιεραποστόλων είχε πάρει πλέον άγριες μορφές, δεδομένου ότι πίσω από τους «αγνούς» προσηλυτιστές καραδοκούσαν στρατιωτικοί επιδρομείς και έμποροι υφασμάτων, μπαχαρικών και ναρκωτικών ουσιών, αλλά και δουλέμποροι.

Το έτος 1637, με αφορμή τη βαριά φορολογία του τοπικού κυβερνήτη της πόλης Αρίμα, η οποία από το 1583 αποτελούσε κέντρο της χριστιανικής δράσης, κατόρθωσαν οι μυστικές οργανώσεις των χριστιανών, αξιοποιώντας τώρα τη λαϊκή δυσφορία, να εξεγείρουν τον πληθυσμό της περιοχής. Μεγάλος αριθμός από επαναβαπτισμένους χριστιανούς που είχαν «αποστατήσει» και τους οποίους οι προσηλυτιστές είχαν «συγχωρήσει» για το «θανάσιμο αμάρτημα» της αποστασίας, πήραν μέρος σε επανάσταση με ωμότητες και μεγάλες καταστροφές σε κτίρια και μνημεία. Αυτή η εξέγερση που εξελίχθηκε υπό το λάβαρο με χριστιανικά σύμβολα (Άγιο Δισκοπότηρο) έμεινε στην ιστορία της Ιαπωνίας ως «Επανάσταση Σιμαμπάρα».

Για την καταστολή της απαιτήθηκε περίπου ένα έτος και οι τελευταίοι απελπισμένοι οπαδοί της κλείστηκαν στον, εκείνη την εποχή, εγκαταλελειμμένο πύργο Σιμαμπάρα, όπου εξοντώθηκαν όλοι μετά από πολιορκία περίπου ενός μηνός. Οι διαπραχθείσες από τους επαναστάτες ωμότητες, προκάλεσαν νέους σκληρούς διωγμούς σ' όλη την Ιαπωνία κατά των χριστιανών ή των «εχθρών του ανθρώπινου πολιτισμού», όπως τους αποκαλούσαν οι Ιάπωνες, ενώ ταυτόχρονα ιδρύθηκαν ειδικά αστυνομικά σώματα για τον εντοπισμό και την εξάρθρωση των παράνομων μηχανισμών των προσηλυτιστών.

Στα περίπου 250 χρόνια της αυτοαπομόνωσης από κάθε ξένη επιρροή αναπτύχθηκε η Ιαπωνία ειρηνικά, παρά τις σκληρές φεουδαρχικές συνθήκες που επικρατούσαν στη χώρα. Παράλληλα αναπτύχθηκαν τέχνες και γράμματα και, γενικότερα, ένας εντυπωσιακός πολιτισμός. Με αυτή την ευκαιρία είναι ενδιαφέρον να αναφερθεί ότι ο όρος «απομόνωση» προέρχεται από το Γερμανό γιατρό Ένγκελμπερτ Κέμπφερ (1651-1716), ο οποίος έζησε στο Ναγκασάκι για κάποιο χρονικό διάστημα και περιέγραψε σε βιβλίο του με τίτλο «Ιστορία και περιγραφή της Ιαπωνίας» που εκδόθηκε μετά θάνατον στα χρόνια 1777-1779, πόσο ειρηνικά και πολιτισμένα ζούσε ο ιαπωνικός λαός χωρίς καμιά επαφή και εξάρτηση από την ευρωπαϊκή Δύση. Ο Καίμπφερ είχε υπόψη του την κατεστραμμένη Ευρώπη του τριακονταετούς πολέμου και η σύγκριση είχε προφανή κατάληξη. Αυτόν ακριβώς τον όρο της απομόνωσης μετέφεραν το έτος 1801 οι Ιάπωνες ως «Σακόκου» στην ιστορία τους.

Το 1639, ο Χριστιανισμός έχει πλέον ξεριζωθεί εντελώς στην Ιαπωνία. Από τον Σογκούν Ιγιεμίτσου διατάχθηκε, στα πλαίσια του «Σακόκου», η άμεση καταστροφή όλων των ξένων πλοίων που εισέρχονταν στα χωρικά ύδατα και η εξόντωση όλων ανεξαιρέτως των επιβατών που θεωρούντο φορείς της ξένης θρησκείας. Τα λίγα

ολλανδικά πλοία που γίνονταν δεκτά για εμπορικές συναλλαγές, επειδή εκτιμάτο ότι οι Ολλανδοί ήσαν μάλλον αδιάφοροι για προσηλυτισμούς, οδηγούνταν σε ένα μόνο λιμάνι, το Ναγκασάκι, και τα πληρώματά τους παρακολουθούνταν στενά. Οτιδήποτε από τα προσωπικά είδη των ναυτικών θύμιζε Χριστιανισμό, κλειδωνόταν σε κιβώτια και επιστρεφόταν πάλι μόνο κατά την αναχώρηση του πλοίου.

Το πρώτο πορτογαλικό πλοίο που προσπάθησε το 1640 να εισδύσει στην Ιαπωνία χωρίς άδεια, μετά την απαγόρευση, αιχμαλωτίστηκε και πυρπολήθηκε, ενώ εξοντώθηκαν πλήρωμα και επιβάτες. Η τελευταία γνωστή «αποστολή αυτοκτονίας» χριστιανών ιεραποστόλων σημειώνεται ιστορικά το έτος 1642, όταν Ιησουίτες προσηλυτιστές από την πορτογαλική αποικία του Μακάο που εισήλθαν κρυφά στη χώρα, συνελήφθησαν, φυλακίστηκαν και στη συνέχεια θανατώθηκαν δημόσια για παραδειγματισμό, μετά από φρικτά βασανιστήρια. Ο ενδιαφερόμενος αναγνώστης θα βρει στον πίνακα των καθολικών «μαρτύρων» και «αγίων» αρκετά ονόματα από αυτούς τους προσηλυτιστές, αλλά και γιαπωνέζικα ονόματα χριστιανών που εκτελέστηκαν από την εξουσία στα πλαίσια της απόκρουσης της ξένης θρησκείας.

Το «Σακόκου» άντεξε σε όλη την διάρκεια του 18ου αιώνα και το πρώτο μισό του 19ου. Δύο νεότερες απόπειρες χριστιανών ιεραποστόλων να διεισδύσουν στο Ναγκασάκι, η πρώτη το έτος 1797 και η δεύτερη το έτος 1799, απέτυχαν οικτρά, ενώ το 1837 βομβαρδίστηκε το αμερικανικό πλοίο «Μόρισον» που επιχείρησε να αποβιβάσει εμπόρους και χριστιανούς προσηλυτιστές χωρίς την απαραίτητη άδεια. Στις 2 Ιουλίου του 1853 ωστόσο, ο Αμερικανός ναύαρχος Μάθιου Πέρι (1794-1858) με 4 μεγάλα πολεμικά πλοία («μαύρα πλοία» κατά του Ιάπωνες) και 61 κανόνια, θα φθάσει κατευθείαν στην Ουράγκα της Ιαπωνίας, κοντά στην πρωτεύουσα Έντο, και θα επιδώσει στον 13ο Σογκούν Ιεσάντα, μια λίστα με απαιτήσεις, μεταξύ άλλων, να ανοίξει η χώρα δύο λιμάνια της και να παρέχει σωστική βοήθεια σε αμερικανικά ναυάγια. Μετά από διαπραγματεύσεις, οι Ιάπωνες αποδέχθηκαν αυτούς τους δύο όρους που έθεσε ο Πέρι.

Λίγο αργότερα, το έτος 1858, πιέζοντας οι χριστιανοί τους επιτρόπους του ανήλικου, μόλις 12χρονου, Σογκούν Ιεμόχι, πέτυχαν την κατάργηση του προσβλητικού για τους Ευρωπαίους, ετήσιου «φουμιέ» του Ναγκασάκι και τη χαλάρωση των απαγορευτικών μέτρων για τη δράση μελών των ιεραποστολών.

Ένας εκ των Ιησουϊτών, με το χριστιανικό όνομα Κριστοφάο Φερέιρα (1580-1650), όχι απλώς αποστάτησε, αλλά επιπροσθέτως άρχισε να πρωτοστατεί στο διωγμό των πρώην ομοθρήσκων του και συνέγραψε έκτοτε ολόκληρη σειρά βιβλίων, στα οποία κατέρριπτε τις χριστιανικές μυθοπλασίες και αποκάλυπτε τους πραγματικούς σκοπούς των επιδρομών που ήταν, με πρόσχημα τη θρησκεία, η «καταστροφή του ιαπωνικού έθνους, η υποδούλωση των ανθρώπων του και η δημιουργία αποικιών στην Ιαπωνία», όπως είχε συμβεί και σε άλλες χώρες εξ άλλου. Πέρα από αυτά, ο Φερέιρα κατέδειξε με θεολογική επιχειρηματολογία το ασυμβίβαστο της θρησκείας από τη μεσανατολική έρημο με τις παραδοσιακές θρησκείες της ανατολικής Ασίας.

Από το έτος αυτό άρχισε το λεγόμενο «Σακόκου», η απομόνωση δηλαδή της Ιαπωνίας από όλον τον υπόλοιπο κόσμο, καθώς απαγορεύθηκε επί ποινή θανάτου πλέον στους Ιάπωνες να ταξιδεύουν σε άλλες χώρες και παράλληλα διακόπηκε κάθε εμπορική συναλλαγή όχι μόνον με τους Ευρωπαίους αλλά και την εκχριστιανισμένη ισπανική αποικία των Φιλιππίνων που θεωρείτο πηγή πολιτισμικής μόλυνσεως. Ο Σογκούν Ιγιεμίτσου παρίστατο αυτοπροσώπως σε όλες τις δίκες των ανατρεπτικών, ενώ όλοι οι ύποπτοι υποχρεώνονταν να τσαλαπατήσουν εικόνες, σταυρούς και ομοιώματα του Εσταυρωμένου, το λεγόμενο «φουμιέ», για να αποδειχτεί η αθωότητά τους. Είναι γνωστό δε ότι ακόμη και στα μέσα του 19ου αιώνα οι κάτοικοι του Ναγκασάκι, της πόλης που είχε φιλοξενήσει το αρχηγείο των προσηλυτιστών, έπρεπε μια φορά κάθε χρόνο να αποδεικνύουν με το «φουμιέ», ότι δεν έχουν μολυνθεί από την «καταστροφική ξένη θρησκεία».

Ακολούθησαν διάφορες εξεγέρσεις των Σαμουράι ενάντια στην «έκκληση ηθών» της ιαπωνικής κοινωνίας και στον αυξανόμενο εξευρωπαϊσμό της. Στα μάτια αυτών των συντηρητικών εκπροσώπων της ιαπωνικής παράδοσης είχαν

τοποθετηθεί όλες οι ιδέες από τη Δύση στο ίδιο «καλάθι», ο χριστιανικός μυστικισμός και ο ορθολογικός Διαφωτισμός, η εξουσιομανία και φιλαργυρία των κληρικών και η φιλελεύθερη κοινωνία.

Η συγκροτημένη παιδεία του γιαπωνέζικου λαού εξασφάλισε όμως σταδιακά στην κοινωνία μια ισορροπία, κατά καιρούς με διάφορες αποκλίσεις, μεταξύ των ίδιων παραδόσεων της χώρας και των τεχνολογικών αλλαγών. Κατά τη δημιουργική πορεία τους στηρίζονται οι Ιάπωνες, αφενός στον παμπάλαιο, συγκροτημένο πολιτισμό τους και αφετέρου στα υψηλά διανοητικά προσόντα τους, χωρίς να δείχνουν ανάγκη οποιουδήποτε δανείου φιλοσοφίας και θεολογίας από την καθ' ημάς Μέση Ανατολή.

Πηγές

sfrang.com (1, 2) | livepedia.gr | e-dromos.gr | el.wikipedia.org | pame.gr